

[Jørgen Estrup]

Det grundlæggende problem er her, at der er en stærk tendens til, at vi til stadighed stiller krav om nye offentlige ydelser uden at være villige til at give afkald på nogle af de gamle. Den tendens gør sig gældende, samtidig med at en udbredt reaktion mod skattetrykket kan iagttages. Det er ikke just nogen logisk holdning, men menneskeligt som bekendt ganske forståelig. Og i al sin enkelthed er problemet, at forbrugeren af offentlige ydelser ikke rigtig kommunikerer med skattemynderen, uanset at det jo normalt er én og samme person. Det er altså en samtale, vi skal have i gang, og den kan vi udmærket hver især indlede med os selv, men den skal jo helst spredes uden for denne sal. Det nytter ikke, at vi som forbrugere af offentlige ydelser kræver stadig mere ind med den ene hånd, mens vi som skatteydere siger nej med den anden. I så fald kommer den offentlige sektors økonomi aldrig til at hænge sammen.

Det er på den baggrund, man skal se debatten om brugerbetaling. Det vigtige ved brugerbetaling er jo ikke at skaffe økonomisk dækning for det offentlige forbrug – så var det jo blot en ny skat – men at den får forbrugeren af offentlige ydelser til at overveje, om der virkelig er behov for de pågældende ydelser. Derved påvirkes adfærden, og der sættes i det hele taget fokus på den rette anvendelse af de offentlige ressourcer. Forbrugeren tvinges derigennem til at tage hensyn til skattemynderen.

Brugerbetaling har imidlertid et begrænset virkefelt, fordi offentlige ydelser også skal tage hensyn til forskelle i socialt behov. Set med radikale øjne er der stærke begrænsninger på brugerbetalingens anvendelsesområder, og vi har betænkeligheder, specielt når det kommer til sundhed og uddannelse.

Derfor må der også findes andre veje til at få samtalen i gang mellem forbruger og skattemynder, og en nærliggende mulighed er at skabe kortere afstand mellem produktionen af offentlige ydelser og forbruget af dem, dvs. medbestemmelse, medansvar og selvforvaltning. En større indsigt i og en større indflydelse på produktionens tilrettelæggelse kan medvirke til en bedre økonomisering med ressourcerne.

Nu rummer det foregående i sig selv jo problemer nok, men til overflod bliver billedet yderligere kompliceret af, at vi derudover er nødt til at føre finanspolitik – oven i købet en stram finanspolitik – og den består netop i re-

gulering af de offentlige udgifter og indtægter. Behovet for en stram finanspolitik er først og fremmest en funktion af, at vi nu igennem mange år har haft vanskeligheder med at få indkomstpoltikken til at fungere.

Når indkomstpoltikken slår fejl, går det ud over konkurrenceevnen, og den fører samtidig til et for stort privat forbrug og en for lille opsparing. Betalingsbalanceunderskuddet bliver derfor det altdominerende problem, og simpel økonomisk nødvendighed dikterer, at der føres en stram finanspolitik.

En sådan finanspolitik griber nødvendigvis forstyrrende ind i den offentlige sektors forhold. Det er ikke længere tilstrækkeligt at sikre, at den offentlige sektor producerer så ressourcebevidst som muligt, og at den har den størrelse, som både forbrugere og skatteydere ønsker. Hensynet til finanspolitikken gør det nødvendigt, at der nu også lægges et snævert loft over den økonomiske aktivitet, som sættes i gang via de offentlige finanser. Teoretisk kan dette ske såvel gennem højere skatter som gennem lavere offentlige udgifter, men i virkeligheden lades der ikke ret mange valgmuligheder åbne. Med et skattetryk på ca. 50 pct. af BNP i Danmark er der ikke mange, der har lyst til at forsvare en finanspolitisk stramning via yderligere beskatning. Det uundgåelige krav er derfor, at udgifterne sættes ned.

Denne problemstilling er der kun én vej ud af, og den består i en større privat opsparing, samtidig med at vi får flere investeringer i arbejdspladser, der kan forbedre betalingsbalancen.

Dermed er vi ovre ved en af de andre ofte fremtrædende misforståelser, den, som hr. Behnke nok var den der kraftigst gjorde sig til talsmand for her i dag. For det er en misforståelse, at det udelukkende og specielt er den offentlige sektor, der er skyld i vores problemer i dansk økonomi. Misforståelsen består i, at man tror, at den offentlige sektor er uproduktiv, fordi den normalt ikke producerer håndgribelige fysiske goder. Den offentlige sektor producerer typisk tjenesteydelser, og de er lige så vel en del af det samlede danske produktionsresultat som det, der frembringes af landbrug og industri.

Det kan man se af vores nationalregnskab, men skulle man være i tvivl, kan man jo blot spørge de steder i den private sektor, hvor man lever af at producere tjenesteydelser, eksempel-